

PREOTUL, UCENIC CREDINCIOS AL LUI CRISTOS

Iulian FARAOANU

Abstract: This paper is trying to focus a few aspects of the figure of the disciple of Christ in the Gospel of saint Mark. Jesus Christ, from the beginning of his public activity had the intention to be accompanied by disciples. They followed the Saviour and were witnesses of his wonderful words and deeds. After they learned at the school of Jesus, they were sent to continue the work of spreading God's Kingdom and the Gospel.

In what it concerns the illustrating of the theme, after some general elements, will be analyzed two texts from the Gospel : Mk 1:16-20 and Mk 3:13-19. These two fragments reflect an image of discipleship: the vocation, the conditions of the following and the mission. In conclusion, are suggested some theological reflections and an actualization to the situation at this millennium beginning. Even for the present it is important to research to follow Jesus Christ as a disciple.

Keywords: disciple, Jesus following, mission, community, gospels.

Introducere

Tema acestei lucrări este „Preotul, ucenicul credincios al lui Cristos”. Prezentarea se inspiră din Biblie, Cuvântul viu și eficace al lui Dumnezeu. În același timp, ține cont de tema credinței, dat fiind că ea este lansată la încheierea anului credinței. De asemenea, se propune și o actualizare la viața preotului, preotul fiind prin excelență discipol al Mântuitorului, iar viața sa fiind întemeiată pe credință.

În ceea ce privește „desfășurătorul”, acesta ar putea avea următoarea schemă. Într-o primă fază, vor fi analizate două texte evanghelice de unde se desprind câteva caracteristici ale discipolilor lui Cristos: chemarea și misiunea. După analiza fiecărui text, vor fi enunțate unele aspecte teologico-spirituale și se va încerca o actualizare: vor fi indicate doar unele piste, urmând ca fiecare să descopere noi aplicații și transpuneri la viața personală.

Punctul de plecare al prezentării ar putea fi chiar titlul: „Preotul, ucenicul credincios al lui Cristos”. După cum se poate constata, subiectul este preotul. Dintre multiplele aspecte ale persoanei preotului, aici se va evidenția latura uceniciei: preotul este discipolul lui Cristos.

1. Mc 1,16-20: CHEMAREA primilor ucenici

Primul text se referă la dimensiunea chemării, intrinsecă uceniciei. Mulți exegeți au observat că Marcu nu îl poate concepe pe Isus fără discipoli¹. De fapt, încă de la întâia sa apariție publică, primul gest este să cheme câțiva ucenici. Așa cum se va observa în continuare, e vorba despre două istorisiri ale chemării, descrise după aceeași schemă literară.

1.1. Structura textului și schema literară

<p>A. ¹⁶ Mergând de-a lungul mării Galileii, i-a văzut pe Simon și pe Andrei, fratele lui Simon, B. care aruncau mrejele în mare. Căci erau pescari. C. ¹⁷ Le-a zis Isus: „Veniți după mine și vă voi face pescari de oameni”. B' ¹⁸ îndată, lăsând mrejele, A' l-au urmat.</p>	<p>A. ¹⁹ Trecând mai departe, i-a văzut pe Iacob al lui Zebedeu și pe Ioan, fratele său, B. care stăteau și ei în barcă pregătind mrejele. C. ²⁰ și, îndată, i-a chemat. B'. Iar ei, lăsând pe tatăl lor, Zebedeu, împreună cu zilierii în barcă A'. au mers după el.</p>
--	---

Cele două istorisiri au aceeași *schemă literară*, cuprinzând 5 puncte.

Mai întâi, Isus este descris în mișcare (e o caracteristică a Evangheliei după sfântul Marcu): „și mergând de-a lungul mării”; „și trecând puțin mai departe”.

În al doilea, Isus este cel ce ia inițiativa care se concretizează în a vedea: o privire pătrunzătoare, care reușește să capteze esențialul, adică numele persoanei. Îi vede pe Simon și pe Andrei (doi câte doi vor fi trimiși pentru a proclama evanghelia), pe Iacob și pe Ioan. Se poate observa că persoana este văzută în lumea concretă în care se află, specificând legăturile de rude-nie (fratele lui... fiii lui...) și condiția socială: profesia de pescari și munca.

În al treilea rând, privirea devine chemare. Isus cheamă ca să fie urmat.

Doar prima istorisire relatează cuvintele Învățătorului, în timp ce a doua le presupune. Chemarea constituie centrul textului, nu doar la nivel literar (compoziție chiastică), ci și la nivel de conținut.

Al patrulea element este constituit de răspunsul prompt al celor chemați („euthys”), răspuns care se întrevide în acțiunea de a lăsa. Există aici un crescendo: primii doi lasă mrejele; apoi, următorii chemați îl lasă pe tatăl lor, barca și zilierii.

¹ Marcu este interesat și de sfera relațiilor lui Isus (1,10-11) cu discipolii.

Al cincilea și ultimul element subliniază urmarea. Faptul de a lăsa nu este scop în sine, ci este o acțiune funcțională în vederea urmării: uceniciei lasă ceva pentru a-l urma pe Isus.

1.2. Interpretarea textului²

1.2.1. Mișcarea lui Isus

Cele două istorisiri încep cu o remarcă referitoare la „trecerea lui Isus”: mergea de-a lungul mării³ (nu se spune la ce oră, la ce milă se afla; e o trecere simbolică, valabilă pentru orice timp și spațiu). În Evanghelia după sfântul Marcu, un lucru important de subliniat este mișcarea lui Isus. Aproape fiecare paragraf din primele două capitole începe cu un verb de mișcare: „a mers”, „a venit”, „a intrat”, „a părăsit” etc. Toate acestea comunică imaginea unui Isus pătruns de patos divin, în mișcare pe drumurile oamenilor. Marcu poate fi definit ca „evanghelia căii”: calea pe care o străbate Isus și calea de unde îi cheamă pe cei ce vor să îl urmeze. Chiar expresia „urmează-mă!” sugerează imaginea Mântuitorului aflat în mișcare⁴.

Pe fundal se află „marea”. Marcu nu o numește Marea Tiberiadei, ci Marea Galileii, fiind interesat de zona Galileea⁵ aflată în contrast cu Ierusalimul. Ar putea fi o referință simbolică la Marea Roșie din care au fost salvați izraeliții; sau pot fi apele mării primordiale de la începuturile creației. Chemarea lui Isus ar fi astfel un nou exod și o nouă creație.

Relatarea continuă cu adnotarea „Isus a văzut”: privirea lui Isus îi alege (poate fi chiar un act creativ)⁶. Dumnezeu întotdeauna privește omul cu iubire și respect. În Isus noi putem întâlni privirea divină, vedem cum ne privește Dumnezeu. A vedea cum mă privește Dumnezeu înseamnă a descoperi esența profundă a propriei mele ființe, adică iubirea pe care Domnul mi-o arată. Un om se simte chemat când, în loc să fugă ca Adam care se credea gol și judecat, vede cât de prețios este în ochii Domnului. Fericirea omului constă în a se lăsa pătruns de această privire.

Mai apoi, Isus le adresează un imperativ: „urmați-mă!”, nu îi salută, nu încearcă să îi convingă să fie ucenicii lui, nu le propune programe. Chemarea adresată de Isus prin gest, privire și cuvânt se referă la urmare. „Veniți

² Relatarea paralelă din Luca este diferită de cea din Marcu și Matei.

³ Isus pătrunde în viața concretă a oamenilor; intră și devine tovarăș de călătorie.

⁴ Cf. E. BEST, *Disciples and Discipleship*. Studies in the Gospel according to Mark, Edinburgh 1986.

⁵ Isus începe viața publică în Galileea; tot de acolo vor începe misiunea lor și apostolii, după Înviere.

⁶ Se poate compara cu gestul unei mame care tânjește să își vadă copilul nou-născut ce îi va aparține pentru totdeauna.

după mine” (lit. – în spatele meu): așadar, chemare la a urma o persoană⁷, nu neapărat o cauză sau o doctrină. E vorba, până la urmă, despre o comuniune de viață cu Cristos.

1.2.2. Promisiunea „vă voi face pescari⁸ de oameni”

O atenție deosebită merită făgăduința adresată primei perechi de frați: „vă voi face pescari de oameni”. Ce ar putea însemna o atare promisiune? Aceasta subliniază probabil referința la fosta meserie ca bază pentru un sens nou. Metafora era cunoscută și la Qumran: păstori, mreje și pești sunt realități cu un sens oarecum negativ, referindu-se adesea la judecata escatologică (peștii – nelegiuții la judecată; mrejele – haosul și moartea; pescarii – executorii judecării escatologice). Un sens negativ poate fi și în *Ier* 16,16 (un oracol de judecată, cu pescari și vânători care vor duce la îndeplinire deportarea poporului), precum și în *Ez* 29,4 (oameni prinși, pescuiți). Totuși, nu acesta pare să fie sensul metaforei utilizate de Isus. Dacă, pe de o parte, în continuitate cu fundalul biblico-iudaic, cuvântul putea să evoce un aspect de criză și judecată, pe de altă parte, în conformitate cu evanghelia împărăției (1,14-15), trebuia să indice darul mântuirii⁹. Astfel, în calitate de pescari de oameni, discipolii trebuie să adune membrii lui Israel (proclamând Vestea cea Bună), iar după înviere, pe toți fiii lui Dumnezeu răspândiți prin lume.

Ce înseamnă „a fi pescar de oameni”?¹⁰ Realizând o sinteză, a fi pescari înseamnă: a-i elibera pe oameni de forțele răului, a-i chema la convertire, la credință, a-i introduce în împărăție. Iar discipolii trebuie să învețe să devină pescari¹¹ de oameni, mai ales mergând pe urmele lui Isus și învățând de la el.

⁷ Și în Vechiul Testament, poporul lui Isus era chemat să îl urmeze pe Yhwh, și nu pe idoli, cf. *Ex* 13,21; *Dt* 1,36; aici trebuie să meargă în urma lui Isus, Dumnezeu venit printre oameni.

⁸ Nu se poate spune cu precizie cum erau văzuți pescarii. După părerea unora, nu se bucurau de o faimă prea bună. Potrivit rabinului Iehuda, ei erau oameni pioși (circa 150 d.C.).

⁹ Un text de luat în considerare este *Ez* 47,9-10. E vorba despre acel celebru episod al apei care izvorăște din partea dreaptă a Templului și se varsă în Marea Moartă, dând viață apelor sărate. În acea eră escatologică, pe malurile Mării Moarte vor fi mulți pescari, iar mrejele lor vor fi pline de pești.

¹⁰ A fi pescar de oameni ar putea însemna: a salva persoane, a le readuce la viață. Filozoful Diogene Laertius, 2.67: „Dacă un pescar riscă să se ude pentru a prinde un pește, nu ar trebui să facă la fel pentru a prinde un om?”

¹¹ De obicei, se pescuia noaptea cu mrejele mari, iar ziua ele se puneau la punct (ziua se pescuia cu mreje mici).

1.2.3. Răspunsul: a lăsa ceva pentru a urma

Răspunsul dat de Simon, Andrei, Iacob și Ioan (sunt chemați fiecare pe nume) este prompt, fără vreo obiecție: nu spun nici măcar un cuvânt. Pur și simplu, lasă toate și îl urmează pe Isus¹². Oare de ce? Probabil este o reacție normală în fața prezenței irezistibile a lui Dumnezeu. O altă observație se referă la faptul că discipolii nu sunt chemați să învețe ceva, ci să urmeze. Răspunsul lor are valoare de exemplu în *Evanghelia după sfântul Marcu*: în acest mod trebuie să răspundă fiecare. De aceea, în prim-plan nu e neapărat faptul istoric, ci mesajul pe care Marcu intenționează să îl dea comunității sale. Așadar, ucenicia implică un răspuns hotărât: a lăsa toate și a-l urma pe Cristos. E vorba despre o decizie liberă, abandonarea unui tip de viață ce aparține de acum trecutului.

Cei patru chemați, care formează deja o comunitate fondată de Isus, lasă în urma lor ceea ce, în acel mediu, era considerat important pentru ca cineva să aibă succes. Ei lasă mrejele, barca, zilierii și pe tatăl lor. Trebuie subliniată ordinea în *crescendo* a lucrurilor lăsate: mai întâi, instrumentele de muncă (mrejele¹³ și barca), apoi, mediul de muncă, raporturile sociale (zilierii), iar la final, este părăsit tatăl, simbol al raporturilor afective și figura supremă în contextul familiei patriarhale. El era cel ce deținea autoritatea și reprezenta unitatea familiei, precum și siguranța muncii. De aceea, tatăl este mult mai important decât barca sau mrejele¹⁴.

Astfel, lucrurile necesare pentru subzistență devin secundare. Unica realitate importantă, decisivă, este a-l urma pe Isus¹⁵. Cei chemați așadar, abandonează profesia (nu erau pescari sportivi, ci asta era meseria lor) și

¹² Ucenicii știau ceva despre Isus? Nu era mai potrivit să fi fost o apariție publică a lui Isus, o predică în urma căreia unii să adere la doctrina sa? O explicație ar putea fi inspirația din chemarea lui Elizeu (și acolo Ilie apare deodată). O altă explicație: cei patru ucenici au o poziție specială în grupul celor 12; încă de la început ei asistă la tot ceea ce spune și face Isus. Probabil, în tradiția primară, existau urme ale faptului că cei chemați cunoșteau ceva despre Isus și învățătura sa.

¹³ Era vorba despre o mreajă cu formă rotundă, pe care pescarul o arunca de la mal sau stând în apă până la genunchi. Existau și mreje de dimensiuni mai mari, care se foloseau pentru pescuitul nocturn.

¹⁴ Și Elizeu lăsase toate: meseria, munca; mai mult, oferă spre jertfire bunurile sale: jertfește boii, iar jugul este folosit ca lemn de foc (cf. *1 Rg* 19,21).

¹⁵ Cf. L. DI PLNTO, „Seguitemi, vi faro diventare pescatori de uomini!”, *PSV2* (1980), 101: „Ei sunt de acum fără rădăcini, fără trecut, prezent sau viitor. Nu mai au nici un tată care să îi insereze pe linia trupului și a sângelui și, astfel, să facă parte dintr-o familie în care să își găsească identitatea proprie. Nici măcar o meserie care să le ofere mândria de «a face» și să le garanteze un viitor și o poziție socială. Nu mai pot răspunde la întrebarea «cine sunt?» privind la ceea ce ei produc și la statutul pe care alții trebuie să li-l recunoască. Sunt oameni care par să nu se fi născut vreodată, cuprinși în neant... Însă tocmai în acea experiență a despuierii are loc exodul prin care ies din ei înșiși pentru a-l urma pe Isus”.

pe tatăl lor. Cu alte cuvinte, părăsesc lumea în care trăiau. Petru va spune ceva mai târziu: „Iată, noi am părăsit toate și te-am urmat!” (10,28; cf. Mt 19,27-29) În fața lor se află doar o promisiune. Așa cum Abraham ieșise din țara sa încrezându-se în făgăduință divină, la fel procedează și cei patru discipoli. Acceptă să iasă din lumea lor încrezându-se doar în cuvântul lui Isus și îndreptându-se către necunoscut. Lasă toate și îl urmează în mod necondiționat pe Cristos.

În concluzie, apare un grup de patru oameni care încredințează persoana și viitorul lor cuvântului lui Isus. Ei îl urmează pe cale arătând că timpul s-a împlinit și împărăția lui Dumnezeu este aproape (ies și se înscriu pe calea libertății, a dreptății, a iubirii și a vieții). În mod semnificativ, paragraful următor începe cu cuvintele: „și au intrat în Cafarnaum”. Isus nu mai este singur, ci este însoțit de cei patru ucenici hotărâți să îl urmeze.

1.3. Moment de actualizare: chemarea ucenicului astăzi

Elementele fundamentale specifice chemării ar putea fi sintetizate în trei puncte: 1) mișcarea; 2) inițiativa exclusivă a lui Isus și 3) răspunsul.

1.3.1. Mișcarea

În ceea ce privește acest aspect, iese în evidență faptul că Isus se mișcă în mod continuu: trece de-a lungul țărmului mării, merge puțin mai departe, iese din nou etc. Dacă Isus este într-o continuă mișcare, prin antiteză, cei chemați sunt inerți: Levi e așezat la postul lui de vameș; fiii lui Zebedeu stau în barcă: Simon și Andrei stau pe malul mării.

Pe baza acestor observații, rezultă că esența chemării adresate de Isus viitorilor discipoli constă în invitația de a intra în mișcarea sa, de a merge cu el. Cu alte cuvinte, îi invită pe viitorii ucenici să iasă din lumea lor stabilă și să pornească la drum urmând pașii lui Isus. Acesta este un element caracteristic, nu doar al chemării din partea lui Isus, ci al oricărei chemări biblice, începând de la chemarea primară a lui Abraham. Și lui i-au fost adresate cuvintele: „Ieși și mergi!” Chemarea lui Isus este neașteptată, surprinzătoare, în timp ce noi suntem cufundați în iureșul vieții cotidiene.

Orice chemare debutează cu ruptura stării de inerție, pentru a putea porni la drum către ceva necunoscut, unica busolă fiind urmele sau pașii Domnului, voința sa, care într-o formă sau alta va fi revelată. Văzută din această perspectivă, chemarea este o experiență individuală care se inspiră din ceea ce odinioară trăise poporul ales. Este vorba despre ieșirea din Egipt, un exod din situația de stabilitate, din acea siguranță, care, în ciuda incomodităților și a fragilității, pe mulți îi mulțumea.

Analogia cu exodul poate fi continuată. La fel ca experiența trăită de Israel, și pentru cei chemați pot sosi momente în care stabilitatea lor fragilă va părea mai bună decât viitorul incert al țării promise. O reacție justificabilă din punct de vedere omenesc, însă contrară chemării. Tocmai de aceea, cei chemați, încă de la început, trebuie să își dea seama că acceptând chemarea ei se decid pentru mișcare, pentru schimbare (nu doar cea inițială), pentru un proces constant de transformare care va dura toată viața. În sfera fizică vor fi mereu locuri noi de slujire, noi misiuni, persoane noi împreună cu care vom trăi și munci. Însă marea schimbare trebuie să aibă loc în viața noastră spirituală. Și în acest sector există pericolul unei oarecare stabilități, în sensul creării unei imagini comode a unui Dumnezeu care nu ne mai cere nimic, nu ne mai provoacă și ne permite să ducem o viață prea liniștită și pacifică. De aceea, și în viața noastră spirituală, ar trebui să fim convinși că Domnul nu este un Dumnezeu al obișnuințelor, ci *Dumnezeul exodului*. Un exod care aduce cu sine riscuri și lucruri incomode (chiar crucea), însă ne conduce la o trăire din ce în ce mai profundă cu Cel care se află înaintea noastră pe cale.

1.3.2. Inițiativa exclusivă a Domnului

Unica persoană care acționează în textul nostru este Domnul: el este cel care se mișcă, vede și vorbește. Viitorii discipoli nu fac altceva decât să reacționeze, inițiativa îi aparține în mod exclusiv lui Isus. Faptul că inițiativa îi aparține în mod total lui Isus ne spune că viața noastră este doar acceptarea cuvântului adresat, este un răspuns, nimic mai mult.

Mai există un aspect care merită să fie subliniat. Inițiativa îi aparține Domnului, ea nefiind condiționată de vreun anumit nivel moral sau intelectual al celor pe care îi alege. Textul accentuează aceste aspecte: viitoarele coloane ale Bisericii erau pescari, oameni care nu aveau nimic de-a face cu misiunea de capi spirituali ai poporului lui Dumnezeu, erau nepregătiți pentru viitoarea misiune. Chemarea, în viziunea lui Marcu, nu depinde, așadar, de intelect, de morala candidaților. După aceea, se vor cere și una și cealaltă, însă, la început, chemarea este deschisă către toți, nimeni nu este exclus. Observația respectivă conține o lecție de umilință și recunoștință. Nimeni nu ar trebui să își imagineze că a fost ales pentru că Domnul a văzut în el calități extraordinare, care l-au atras pe el să ne aleagă pe noi și pe alții nu. În schimb, așa cum ne-a ales pe noi, putea să aleagă pe oricare altul. Ne-a ales pentru că în puterea sa el poate să facă să existe ceea ce nu există, cum afirma Paul în *Scrisoarea către Romani*: „Dumnezeu care cheamă este Dumnezeu care dă viață celor morți și cheamă la existență lucrurile care încă nu există” (*Rom 4,17*). În *1Cor 1,26-29*: „Fraților, cugetați

la chemarea voastră: nu mulți sunt înțelepți după trup, nu sunt mulți puternici, nu sunt mulți de neam ales, însă Dumnezeu a ales cele bune ale lumii ca să îi facă de rușine pe cei înțelepți...”

Chemarea¹⁶ noastră ar trebui să ne amintească un adevăr pe care suntem tentați să îl uităm deseori: Dumnezeu îi alege pe unii pentru a-i așeza în slujba sa, nu pentru că erau merituoși, capabili și demni. Tocmai faptul de a fi aleși, prin har deoarece îi iubeste, aceasta îi face să merite iubirea și să devină potriviți misiunii care le este încredințată. Toate le-am primit în mod gratuit, așa că nu rămâne decât să arătăm umilință și recunoștință.

O ulterioară adnotare. În majoritatea religiilor, omul îl caută pe Dumnezeu. În creștinism, în schimb, Dumnezeu îl caută pe om. Propunerea sa este directă și personală: el însuși, din inițiativa iubirii sale, îmi cere să îl urmez. Iar răspunsul dat trebuie să fie, la rândul său, direct și personal.

S-au scris multe cărți despre „esența creștinismului”. Marcu realizează o sinteză în două cuvinte: „Urmează-mă”!, urmarea fiind ceva personal, dinamic, pe urmele Maestrului. Întreaga evanghelie îl arată pe Isus care umblă, iar discipolul trebuie să îi urmeze pașii. Iar Isus nu e doar model de imitat sau unul care deschide calea, ci este și tovarăș de călătorie.

1.3.3. Răspuns-credință

În fragment se pot observa elementele credinței. Credința implică o activare a tuturor facultăților noastre senzoriale, intelectuale și morale. Isus trece în căutarea noastră, ne vede și ne cheamă; noi vedem, ascultăm, înțelegem chemarea și răspundem lăsând toate și mergând pe urmele sale. Credința creștină este de fapt urmarea Domnului, e o pereche de picioare pentru a-l urma pe Isus, deoarece am fost cucerți de el, iubirea absolută care valorează mai mult decât orice.

Mai apoi, întrebarea sa și răspunsul nostru sunt cele două elemente constitutive ale credinței, amândouă nemijlocite și de nedelegat. Nimeni nu poate fi chemat în locul meu și nimeni nu poate răspunde în locul meu. Alții pot ajuta, pot fi mijlocitori; însă credința este pusă în joc fără intermediari, doar raportul direct dintre mine și el. De aceea, e necesar să ne ferim de un creștinism ca ideologie, acesta e un atac împotriva credinței. Credința nu constă în a crede că există un Dumnezeu, ci în raportul pe care îl stabilesc cu Isus, Domnul meu. Credința este o relație concretă cu el, o apartenență reciprocă de iubire¹⁷.

¹⁶ Ce fel de chemare astăzi? Chemare la decizie, hotărâre, în ciuda rutinei și a obișnuinței. Apoi, chemare la curaj pentru a învinge ideile la modă, adaptarea la stilul de viață lumesc.

¹⁷ Cf. S. FAUSTI, *Ricorda e racconta il vangelo*, Ancora, Milano 1998, 38.

2. Mc 3,13-19: Constituirea grupului apostolic – MISIUNEA

Relatarea are următoarele etape: a) chemarea și răspunsul (v. 13); b) constituirea celor 12, impunerea numelui de apostoli și explicarea scopului chemării (v. 14-15); c) lista celor 12 apostoli (v. 16-19). Prima chemare a fost făcută pentru ca ucenicii să îl urmeze; a doua propune un salt calitativ: să fie împreună cu Isus, în raport de prietenie cu El.

2.1. Interpretarea textului

2.1.1. Chemarea pe munte

Isus se separă de locul în care stătea înconjurat de mulțimi și de ucenici și urcă pe munte. Aluzia la munte¹⁸ nu vrea să indice aici un anumit munte; adnotarea scenografică are de fapt o semnificație teologică: muntele este un loc al separării de oameni, al apropierii de Dumnezeu (în alte texte din *Marcu*, muntele este un loc retras, ideal pentru rugăciune – 6,46; sau cadru pentru o teofanie rezervată doar unor ucenici – 9,2.9). Muntele amintește de revelație și de alianță (Muntele Sinai, unde Dumnezeu dăruiește Legea, *Ex* 19,3 ș.u.). În acest context, 3,13-19, muntele este locul de unde Isus domnește și în mod suveran îi cheamă pe cei pe care îi vrea (tot pe un munte, Golgota, va fi și răstignirea).

În distanțarea sa de zgomotul lumii (*separarea* de alții și urcarea pe munte conferă autoritate la ceea ce urmează să se întâmple) pentru a se putea adresa direct lui Dumnezeu, Isus îi ia la sine pe cei pe care îi voia. Chemându-i la sine și separându-i de mulțimi (de fapt, ei ies din mulțime și fac un pas în față), Isus constituie auditoriul său permanent cu care stabilește o legătură profundă.

Verbul „a chema” exprimă un raport de superioritate și de dependență între subiect și obiect: Isus îi cheamă pe cei 12 în calitate de Domn al lor, cu autoritate.

Precizarea „*cei pe care el îi voia*” completează și specifică această chemare (de subliniat faptul că nu se vorbește despre calitățile celor chemați). Cu o anumită emfază, se spune că cei chemați au fost voiți și aleși de Isus în mod personal (verbul „a vrea” corespunde unui verb ebraic care înseamnă „a ține la cineva”, „a avea o înclinație către cineva”; pare să fie un act de afecțiune, o preferință a inimii către aceste persoane; au fost chemați pentru că au fost iubiți). Iar imperfectul (care indică o acțiune continuă) arată voința durabilă, menținută pentru un timp îndelungat. Este vorba despre un act suveran și autoritar, însă nu este unul improvizat. Inițiativa personală a lui Isus face parte dintr-un plan meditat și pregătit din timp.

¹⁸ Marea, muntele și pustiul sunt locuri ale activității lui Isus care amintesc de exod.

Marcu punctualizează apoi răspunsul celor chemați: „și *au mers la el*”: nu se spune că s-au supus și au acceptat invitația, ci, simplu, „au mers la el”; Marcu folosește un limbaj simplu și concret. Mai apoi, pune în evidență, pentru a patra oară de la începutul evangheliei (1,18.20; 2,14), atitudinea pozitivă a interlocutorilor în fața inițiativei lui Isus. În același timp, se subliniază și eficacitatea extraordinară a cuvintelor lui Isus care realizează ceea ce spun.

Expresia „și au mers la el” în greacă nu arată doar mișcarea către Isus, ci și separarea celor chemați de mulțime (ei se despart de locul în care se aflau, cf. „*aperchomai*”). Această separare poate fi înțeleasă și pe plan simbolic: ea se concretizează în schimbarea mentalității și a vieții. Iar apropierea de Isus este un alt semn al urmării Învățătorului, cel care devine pentru ei punctul suprem de referință.

2.1.2. Instituirea celor 12 și finalitățile grupului (v. 14-15)

După răspunsul celor 12, Marcu inserează unele dispoziții de bază care revelează competența și autoritatea lor.

Prima decizie privește numărul destinatarilor: „și a făcut 12”. Verbul „*poieo*” („a făcut – a constituit”) prezintă gestul lui Isus în globalitatea sa. Acest verb concretizează ulterior efortul de a-i face să devină „pescari de oameni”. Folosirea verbului descrie actul voinței suverane a lui Isus, ținând cont că în LXX acesta este legat de multe ori de Dumnezeu și are caracteristica instituirii (Yhwh a creat poporul său; însă referința mai frecventă este la actul constituirii de preoți sau de alte slujiri, cf. *1Sam* 12,6; *1Rg* 12,31).

Expresia „a face 12¹⁹”, fără articol, se referă la actul inițial al constituirii celor 12: e vorba despre începutul existenței unui grup specific și deosebit de ceilalți ucenici. Textul nu indică în mod explicit o relație între cei 12 și cele 12 triburi ale lui Israel, cum se întâmplă în *Mt* 19,28 și *Lc* 22,30.45. De aceea, centrul de greutate al acțiunii de „a face 12” în Marcu pare să fie dependent mai mult de persoana și autoritatea lui Isus, decât de aluziile veterotestamentare. Totuși, trebuie luată în calcul și ideea poporului lui Dumnezeu cu cele 12 triburi (cei 12 apostoli sunt coloanele și temeliiile edificiului spiritual al Bisericii).

În continuare, Marcu propune cea de-a doua decizie a lui Isus: conferirea numelui de „apostoli”. Textul pare că ar vrea să descrie misiunea viitoare a întregului grup și să arate puterea pe care o are Isus asupra celor chemați, căora le dă un nume nou, nume ce exprimă apartenența totală la el (cf. 6,7.12). Verbul „i-a numit”, relaționat cu „a făcut”, descrie globalitatea actului lui Isus, care, în virtutea autorității sale, îi leagă pe ei de propria

¹⁹ Numărul 12 poate fi un simbol al poporului lui Dumnezeu.

persoană în vederea misiunii și îi face să existe ca tovarăși ai săi și mesageri cu puteri depline.

Marcu descrie a treia decizie a lui Isus care se referă la misiunea apostolilor: „pentru ca să fie cu el” (14c), acesta fiind în realitate primul scop al intervenției sale. Propoziția, introdusă de „pentru ca să” cu sens de finalitate, pune în evidență intenția lui Isus de a avea cu cei 12 o împărtășire-comuniune totală și permanentă. Chemați în mod solemn ca grup, ei sunt invitați să trăiască împreună cu el, să îl însoțească în misiunea sa (3,14-6,6; 6,6b-8,26) și, în consecință, să aibă un raport strâns și între ei. În Marcu, expresia „să fie cu el” (4,36; 5,18; 14,67) are semnificația de comuniune cu Isus și întărește sensul de apartenență la el²⁰ (de fapt, ei trebuie să fie dependenți de Isus, iar acesta este un semn de maturitate!).

Forța conjunctivului prezent „pentru ca să fie cu el” exprimă voința lui Isus să îi aibă cu sine. Rămânând uniți cu el, cei 12 pot să fie mai apoi trimiși ca mesageri ai săi (6,7.12). Prin urmare, a fi constituiți tovarăși ai lui Isus înseamnă că numai în el poate fi punctul principal de referință; în același timp, se justifică și faptul de a sta împreună cu ceilalți. Centrul vital al discipolatului creștin și izvorul puterii sale se află, așadar, în raportul personal cu Învățătorul (a fi cu el înseamnă și a-l urma pe calea crucii). Aspectul cel mai semnificativ pentru Marcu este următorul: discipolii sunt tovarăși ai lui Isus și trăiesc în prezența sa într-un raport strâns cu el și într-un proces de formare permanentă.

Cel de-al doilea scop al chemării este: „pentru ca să fie trimiși să predice și să aibă puterea de a alunga diavoli”, specificând astfel și ce înseamnă a fi apostol (6,7.12 ș.u.). Față de imperativul inițial „veniți după mine și vă voi face pescari” (1,17), această descriere a activității apostolice este explicită și arată intenția lui Isus de a-i face într-adevăr pescari de oameni; astfel, ei sunt părtași la misiunea de a proclama Vestea cea Bună și le este oferită puterea de a alunga diavoli, favorizând în acest fel instaurarea împărăției lui Dumnezeu (alungarea diavolilor era semn al înlocuirii stăpânirii Celui Rău cu stăpânirea Domnului).

Cei 12, împreună cu condiția esențială a comuniunii vitale cu Isus în calitate de tovarăși, primesc și însărcinarea de a acționa ca reprezentanți ai săi. De acum înainte, ei vor trăi în comuniune intimă cu Isus, cu funcția de vestitori stabili ai Evangheliei²¹ și cu capacitatea juridică de a acționa

---

²⁰ În *Mc* 14,67, o femeie i se adresează lui Petru „Și tu erai cu Isus Nazarineanul”. Astfel, demasca ucenicul, cel ce era cu Isus. Renegarea din partea lui Petru e gravă, deoarece se leapădă de alegerea sa, a fost ales să stea cu Învățătorul; acum uită de prietenia și viața petrecută împreună cu el.

²¹ Nu se vorbește despre conținutul predicării, ci se pune accent doar pe activitatea de a predica.

asupra diavolilor (putere înțeleasă nu neapărat în sens fizic, ci în sens de autoritate pe care le-o participă Isus; prin ea ei pot lupta cu forțele răului și pot prelungi instaurarea împărăției). Față de chemarea inițială (1,17), metafora „vă voi face pescari de oameni” (1,17) se dezvoltă în cadrul relației printr-un plan specific și un program concret (cf. 1,16-20; 3,14-15; 6,7.12-13). Cei 12 vor avea de îndeplinit un parcurs formativ lung împreună cu Isus, înainte de a fi trimiși să „pescuiască”; totuși rămâne clar că ei sunt cei ce vor putea transmite după înviere experiențele apostolice trăite în comuniune cu Isus.

2.1.3. Lista celor 12 nume (v. 16-19)

Compoziția listei, ordinea în care se succed numele și adăugirile făcute la unele nume sunt deosebit de interesante. Așa cum este recunoscut, listele din Matei și Luca nu concordă pe deplin cu cea din Marcu, acestea având amprente personale.

Nu numai că Marcu îl așază pe Simon (la fel precum ceilalți evangheliști) în capul listei, nu numai că pune în evidență (mai mult decât alți evangheliști) adăugarea simbolică a numelui „Petru”²², dar îl separă pe acest ucenic de fratele său Andrei și îl leagă în mod curios de cei doi fii ai lui Zebedeu, Iacob și Ioan. Aceștia trei vor fi după aceea martori privilegiați la unele evenimente: învierea fiicei lui Iair (5,37); schimbarea la față (9,2) și agonia din Grădina Măslinilor (14,33). Dacă se reflectează asupra legăturii care ține unite aceste evenimente, ne putem da seama că prin aceasta cei trei discipoli sunt antrenați pentru a fi capabili să perceapă într-un chip mai special misterul persoanei lui Isus și dumnezeirea ascunsă în el, în ciuda acțiunii sale pământești; de asemenea, să înțeleagă calea care trece prin cruce, pentru a putea face cunoscute toate acestea comunității creștine viitoare (cei trei par să fie separați de grupul celor 12: lor li se schimbă numele; ei iau parte la evenimentele principale ale revelației lui Isus; în *Gal* 2,9, ei sunt stâlpii Bisericii de la Ierusalim). Doar Marcu spune în acest pasaj că Isus îi numește pe cei doi fii ai lui Zebedeu „fiii tunetului”²³, o expresie greu de lămurit cu certitudine (numele vine din aramaică; probabil, cei doi ucenici nu erau cunoscuți comunității lui Marcu). Probabil, numele nu se referă neapărat la caracterul lor impetuos (cf. *Lc* 9,54), ci conține, ca și în cazul lui Petru (piatra), o profeție: ei vor fi expuși la încercă-

²² Numele în VT, în limbajul biblic, exprimă identitatea însăși a persoanei, identitate care se manifestă altora. Doar Dumnezeu poate schimba numele, iar numele schimbat este ca un nou început, o altă naștere, o nouă identitate și o nouă misiune.

²³ Printre explicații: a) temperamentul lor impetuos; b) glasul lui Dumnezeu care vorbește prin ei; c) mod de gândire zelot.

rile escatologice, vor fi făcuți părtași la botezul morții Domnului (10,38-40). Tovarășii lui vor trebui să susțină luptele și prigoanele erei escatologice.

După acești ucenici desemnați cu denumiri speciale, urmează numele celorlalți²⁴ (faptul că sunt prezentate numele ar putea fi reflexul unei chemări pe nume din partea lui Isus), iar la final Iuda Iscarioteanul (iscariot: sicar sau omul perfidiei; altă explicație – „ish Kerioth”: om din Kerioth), cu adnotarea cutremurătoare care circula în toate evangheliile și în Biserica primară, „cel care mai apoi l-a trădat” („paradidomi”: l-a predat). Această expresie are în teologia Fiului omului, care e dezvoltată mai mult în *Evanghelia după sfântul Marcu*, un accent destul de grav. Rămâne un mister faptul că el a făcut parte din acest cerc de 12 apostoli aleși de dinainte de Isus însuși (14,18: „unul dintre voi mă va trăda”). Discipolatul este o inițiativă a lui Isus prin excelență (iubirea lui Dumnezeu este fidelă și imutabilă, omul este schimbător). Chemarea reprezintă actul totalei sale stăpâniri, care nu e condiționată de vreun statut special²⁵ al posibililor candidați și nu depinde de persoana celui chemat; totuși, răspunsul la chemare se află la mâna libertății omului, de aceea, eșecul este posibil.

Marcu pune în prim-plan constituirea grupului de apostoli (nu descrie apoi trimiterea în misiune, cum o face Matei). Constituirea are două scopuri: ca ei să stea împreună cu Isus și apoi să fie trimiși în misiune.

2.2. *Moment actualizator: misiunea ucenicului de azi*

În textele despre chemare menționate, este evident că inițiativa îi aparține în mod unic lui Isus. Textul din *Mc* 3,13 ș.u. scoate în evidență cu tărie acest aspect. Marcu îl subliniază mai întâi prin indicația „el însuși i-a voit”, punând accentul pe voința lui Isus și pe actul totalei sale libertăți. Mai apoi, verbul utilizat de Marcu, în comparație cu alte verbe potrivite pentru a exprima actul voinței, are un sens apropiat de ideea de „capriciu”, de alegere arbitrară. S-ar putea vorbi astfel despre chemarea-misiune ca despre un capriciu al divinității, cu condiția să nu se uite acest lucru: capriciile lui Dumnezeu sunt întotdeauna în orizontul iubirii.

2.2.1. Elementele misiunii

Un aspect specific textului lui Marcu este elaborarea detaliată a datoriilor celui chemat. Până acum, toate se puteau reduce la o poruncă: „Urmează-mă!” Acest „urmează-mă” în instituirea celor 12 constă din trei acțiuni precise. Într-adevăr, constituie doisprezece:

²⁴ De amintit: Iacob al lui Alfeu; Simon Cananeul (aram. „qanayya”: entuziast, fanatic); Filip (iubitor de cai) etc.

²⁵ Cf. *1Cor* 1,28.

- ca să stea cu el (dimensiunea credinței ca raport personal cu Isus);
- ca să îi trimită (dimensiunea acțiunii) să predice;
- și ca să aibă puterea de a scoate diavoli.

Aceste trei elemente indică scopul chemării celor 12 și sunt, într-un oarecare fel, descrierea misiunii. În mod spontan, noi credem că au fost trimiși pentru a predica și a face miracole, dar primul punct din program este următorul: a constituit 12 ca să stea împreună cu el. Adesea, se discută, referitor la viața creștină în general și la cea religioasă în particular, despre opoziția sau alternativa între contemplare sau activitate, rugăciune sau apostolat, și se sugerează că ar fi concurență sau rivalitate între cele două. Marcu nu acceptă o asemenea opoziție. A fi împreună cu Isus este primul punct al misiunii. Mai mult, a sta cu el e indicat nu doar drept condiție pentru succesul misiunii, ci ca misiune în ea însăși; ar putea fi și scop principal al misiunii, pentru că se află pe locul întâi pe listă. Unirea cu Isus este cauza, scopul și mijlocul misiunii. A sta împreună cu Isus este primul punct al apostolatului nostru (nimeni nu oferă ceea ce nu are!) și numai după aceea vin și celelalte: a predica și a exorciza.

Referitor la aceste două din urmă aspecte, trebuie notat un detaliu important: unicul lucru pe care l-a făcut Isus până în acel moment în Marcu a fost: predicarea și alungarea diavolilor, nimic altceva. Astfel, toate cele trei scopuri ale misiunii se reduc la unul singur: un raport strâns cu Învățătorul care se va face vizibil fie în faptul de a sta în mod fizic cu el, fie în acțiunea care va reproduce modul de a acționa al lui Isus (predica și exorcismul). Isus trebuie să devină pentru ai săi unicul punct de referință, fie în modul de a fi, fie în maniera de a acționa. Aceasta este chemarea lor și aceasta este misiunea lor.

O altă adnotare: cele două momente (a fi cu Isus și acțiunea) trebuie să rămână amândouă, fără să se confunde unul cu altul. Dacă nu există amândouă, apare riscul de a cădea, pe de o parte, într-o credință abstractă, neîntrupată, pe de altă parte, poate apărea riscul activismului, al eficienței oarbe și reci. Acesta e un semnal pentru Biserica de azi: fie o credință detașată de problemele reale, fie un activism eficient fără lumina credinței; credința și faptele trebuie să se întrepătrundă.

2.2.2. „A fi cu Isus”

O considerație în plus despre „a fi cu Isus”: acesta este scopul vieții și al misiunii noastre, este esența fiecărui fiu. A fi discipol înseamnă a fi cu Isus: aceasta e identitatea, o unire de viață, de misiune și de destin. Apoi, e și un remediu împotriva solitudinii, discipolul fiind cu Domnul, cel care îi ține companie și cu care relaționează.

Scopul urmării lui Isus este acela de a fi cu el pentru totdeauna (*1Tes* 4,17), deoarece el este viața mea (*Fil* 1,21). Cu el, eu sunt de fapt eu însumi, fiu iubit al Tatălui care ne iubește cu o dragoste unică, deplină și totală. Creștinismul, în acest caz, nu este o ideologie: este tovărășia reală cu Isus, într-un raport de la persoană la persoană, implicând toate capacitățile și simțurile noastre; e alegerea de a trăi pentru Isus și de a trăi așa cum el a trăit.

Întâi de toate, „se stă cu el” cu urechile deschise, pentru a asculta cuvântul său; apoi, cu ochii deschiși pentru a vedea chipul său. Această dorință de a-l asculta și de a-l contempla este *credința*, care deschide inima noastră spre el. Ea se concretizează în lectura Cuvântului și în rugăciune, în docilitate și adorație.

Mai apoi, se „stă cu el” cu picioarele pentru a-l urma pe el pe aceeași cale. Această dorință de a umbla așa cum a umblat el este *speranța* ce mișcă viața noastră, ca să fie la fel ca a lui. Ea ne face să preferăm și să alegem ceea ce el a preferat și a ales, pentru a-i fi mai aproape și a ne asemena cât mai mult cu el. Această speranță iubitoare eliberează inima de orice alipire de cel rău și ne determină să iubim din dragoste pentru el sărăcia și umilința.

În fine, „se stă cu el” cu mâinile pentru a-l atinge și pentru a avea comuniune deplină cu el. Această dorință de a-l atinge este *iubirea* care ne identifică cu el și transformă viața noastră într-una ca a lui, făcându-ne să iubim și să acționăm ca el. Și, ca să putem sta cu el, el însuși ne vindecă urechile, ochii, mâinile și picioarele.

A fi cu el, mai mult decât un punct de sosire, este un permanent punct de plecare pentru o urmare cât mai strânsă și mai fidelă. Sfântul Paul afirma: „Eu nu am câștigat încă premiul și nu am ajuns la desăvârșire, dar mă străduiesc să alerg pentru a-l câștiga, deoarece și eu am fost cucerit de Cristos” (*Fil* 3,12). A fi cu el înseamnă a fi fost cucerit, îndrăgostiți de el, cu dorința care face din viața noastră o invocație unică: „Maranatha, Vino, Doamne!”

Concluzie

Ajunși la final, e posibil să desprindem câteva concluzii. În primul rând, se poate spune că Biblia îl prezintă pe ucenic drept un chemat. Isus, care are inițiativa, îl vede (îl privește cu iubire) și îi adresează chemarea. Această chemare este adresată în mediul normal de viață.

Ucenicul trebuie să răspundă prompt, fără ezitări, fără să pună condiții. De asemenea, trebuie să lase toate în urmă (*Fil* 3,3-11).

Referitor la obligații, prima datorie a ucenicului este aceea de a-l cunoaște pe Cristos.

În ceea ce privește misiunea ucenicului, prima activitate a unui discipol este aceea de a fi împreună cu Cristos. În primul plan nu e faptul de a sta, ci e o chestiune de a fi, așadar, o problemă de ființă.

Al doilea element al misiunii este trimiterea pentru a predica și a da mărturie prin fapte.

Un astfel de discipol își dă seama că nu este mai presus decât maestrul său și îl urmează pe Învățător cu fidelitate și iubire în spiritul radicalității. În același timp, trăiește viața sa sub exigența convertirii permanente în credință și speranță.